

Språket i Arbeidsdepartementet (AD)
– en analyse av språkbruken i
kjernedokumentene i AD

Innhold

Sammendrag og anbefaling.....	4
De viktigste funnene.....	4
Hvordan AD kan heve nivået på tekstene – anbefaling for det videre arbeidet.....	4
Hvordan dette dokumentet er bygget opp	5
Lange tekster	6
FUNN: Noen av overskriftene er for generelle og gir liten lesehjelp	6
FUNN: Flere av dokumentene har for få eller for generelle mellomtitler	7
FUNN: Punktlister kan med fordel brukes mer	7
FUNN: Mange av setningene er for lange og kompliserte	8
FUNN: Det er for mange framtunge setninger.....	9
FUNN: Tekstene har for mange substantivering.....	10
FUNN: Komprimert språk gjør innholdet mindre tilgjengelig	11
FUNN: En del av substantivene har enkel bestemmelse	11
FUNN: Tekstene forklarerer ofte vanskelige ord og begreper	12
FUNN: Tekstene har for mange passivformuleringer.....	12
FUNN: Kanselliord og -uttrykk bør byttes ut.....	14
Brosjyrer	15
FUNN: Språket i brosjyren er tilpasset et bredt publikum	15
FUNN: Det er likevel noen innslag av stammespråk	15
FUNN: Teksten ligger av og til for tett opp til de juridiske kildetekstene	15
FUNN: Overskriftene tar ikke leserens perspektiv	16
FUNN: Tekstene preges av substantivering og enkel bestemmelse.....	16
FUNN: Viktige poenger illustreres med konkrete eksempler.....	18
Nyheter og pressemeldinger	20
FUNN: Hovedbudskapet kommer tydelig fram både i overskrifter og tidlig i teksten.....	20
FUNN: Språket er aktivt og har færre substantivering enn de andre tekstene	20
FUNN: Tekstene er delt opp i luftige avsnitt	20
FUNN: Mellomtitler brukes sjelden i de litt lengre tekstene	20
FUNN: Noen av tekstene bærer preg av at enkelte avsnitt er hentet direkte fra andre tekster ..	21
Temasider på ad.dep.no.....	22
FUNN: Tekstene innledes ofte med gode ingresser	22
FUNN: Punktlister brukes for å gi leserne bedre oversikt	22
FUNN: Noen av nettekstene er for lange	23

FUNN: Overskrifter og mellomtitler blir ofte for generelle.....	23
FUNN: Det er for få mellomtitler i AD-nettekstene	23
FUNN: Noen lenketekster er gode, mens andre med fordel kan presiseres	24
FUNN: Tekstene bærer preg av å være tematekster og blir fort fagtunge og monotone	24
FUNN: Men i noen av nettekstene finner vi effektiv direkte henvendelse til leseren i stedet ..	25
FUNN: Språket er for det meste enkelt og lett forståelig selv om det er vanskelige temaer	25
FUNN: Men noen steder finner vi et mer tungt, lovnært språk som er preget av kansellistil og fagsjargong	25
Brev.....	26
FUNN: NAV Lønnsgaranti-brevene begynner ikke med det som er viktigst for leseren.....	26
FUNN: Enkeltperson-brevene er holdt i en vennlig tone	26
FUNN: Informasjonen er tilpasset hver enkelt sak.....	26
FUNN: Overskriftene kan bli tydeligere og mer samkjørte	26
FUNN: Mellomtitlene kan bli flere og mer forklarende	27
FUNN: AD bruker mange personlige pronomener i tekstene	28
FUNN: Høflighetsformene De/Deres brukes fortsatt i noen av brevene	28
FUNN: Passivformuleringer kan ofte gjøres aktive	28
FUNN: Ordvalget i brevene er for lovnært og byråkratisk	30
Standardformuleringer.....	31
FUNN: Inntrykket av standardformuleringene til brevene er godt.....	31
Rettskrivning og tegnsetting	32
FUNN: Det er svært få rene skrivefeil i tekstene.....	32
FUNN: Tegnsettingen er stort sett på plass	32
FUNN: De fleste forkortelsene skrives korrekt.....	32
FUNN: Det er noe vakling mellom ulike skrivemåter av ord	32
FUNN: Uttrykket <i>i forhold til</i> brukes ofte feil	33
FUNN: Enkelte ord og uttrykk skrives feil.....	33
FUNN: Det brukes ofte bindestrek der det skal være tankestrek	34
FUNN: Tegnsettingsreglene for punktlistor følges sjelden 100 prosent	34
FUNN: Kommasettingen er ikke helt på plass.....	35
Tekster som er analysert	37

Sammendrag og anbefaling

I denne rapporten sammenfatter vi det vi i Arkitektst har funnet når vi har gått gjennom og analysert noen av de viktigste tekstene i Arbeidsdepartementet (AD). Vi har sett på et utvalg tekster innenfor disse teksttypene: proposisjoner, rundskriv, meldinger, brosjyrer, nyheter og pressemeldinger, nettekster og brev og standardformuleringer for brev.

Kartleggingen av språket i AD gir en pekepinn om hvordan AD kan legge opp det videre arbeidet med å forbedre språket i de ulike teksttypene. I rapporten peker vi på hva som fungerer godt i de tekstene vi har sett på, og hva som kan forbedres. I kartleggingen har vi vurdert tekstene opp mot generelle skriveregler og kriteriene for godt myndighetsspråk som gis i klarspråksretningslinjene. På bakgrunn av analysen foreslår vi ulike tiltak for det videre arbeidet med å heve nivået på tekstene i AD.

De viktigste funnene

Hovedinntrykket er at språket i AD er nokså avansert og formelt, og at språket kan forbedres betraktelig ved å la klarspråksprinsippene styre skriveingen i større grad enn det de gjør i dag. Dette er noen av de viktigste funnene fra den språklige kartleggingen:

- De lange tekstene preges av komplisert setningsoppbygning og utstrakt bruk av passiv og substantivering.
- Språket er til tider for lovnært, og noen av tekstene preges av typisk kansellispråk.
- Overskriftene kan bli bedre og mer informative i de fleste teksttypene, og mellomtitler bør brukes i større grad enn i dag.
- Språket og stilen i AD-brevene varierer med målgruppe og formål. Språklig sett gjør AD mye riktig i brevene til enkeltpersoner.
- Skrive- og tegnsettingsfeilene varierer noe fra teksttype til teksttype, men enkelte feil går igjen oftere enn andre. Det gjelder særlig kommafeil og bruk av bindestrek kontra tankestrek.

Språket i AD-tekstene er ikke dårlig ut fra tradisjonelle kriterier for byråkratiske tekster. I lys av målet om et klart og tydelig myndighetsspråk anno 2010 finnes det altså likevel en rekke forbedringspunkter.

Hvordan AD kan heve nivået på tekstene – anbefaling for det videre arbeidet

På bakgrunn av hovedfunnene i analysen anbefaler vi følgende tiltak for å jobbe systematisk med å heve kvaliteten på språket i AD:

- **Spesifikke retningslinjer for sentrale teksttyper**
Vi vil anbefale å utvikle språklige retningslinjer som tar for seg de viktigste teksttypene i AD, først og fremst lange tekster (proposisjoner, meldinger og rundskriv) og tekster som skal nå et bredere publikum, for eksempel brosjyrer, nettekster og brev. Det kan være nyttig å basere retningslinjene på enkelte teksttyper for å gjøre retningslinjene til et nyttig og brukervennlig verktøy for dem som skriver. Disse retningslinjene bør være konkrete, gi

mange gode eksempler og kunne fungere som oppslagsverk for skriveingen i AD.

- **Overordnet sjekkliste for skrivning**

Det kan også være hensiktsmessig å sette opp en mer generell sjekkliste for skrivning som går på tvers av ulike teksttyper. Sjekklisten kan fungere som en sammenfatning av de mer utfyllende sjangerspesifikke retningslinjene. Sjekklisten bør være konkret og gi tydelige retningslinjer for hvordan språket i AD kan bli klart og korrekt. Det skal være enkelt å ta fram og bruke sjekklisten aktivt i skrivearbeidet i AD.

- **Skrivekurs for de ansatte**

Når retningslinjene og sjekklisten er klare, blir neste steg å implementere og forankre dem i organisasjonen. Vi vil derfor anbefale å gjennomføre skrivekurs for de ansatte, der man tar utgangspunkt i de nye språklige retningslinjene.

Hvordan dette dokumentet er bygget opp

I denne rapporten tar vi for oss sentrale teksttyper i AD og beskriver hva som fungerer godt, og hva som kan bli bedre. Vi har valgt å bygge opp rapporten rundt de klarspråksretningslinjene som er mest aktuelle for hver enkelt teksttype. Retningslinjene for klarspråk ligger ute på klarspråk.no.

Vi har delt inn tekstene i følgende teksttyper:

- lange tekster (proposisjoner, meldinger og rundskriv)
- brosjyrer
- nyheter og pressemeldinger
- temasider på ad.dep.no
- brev
- standardformuleringer

Etter de sjangerspesifikke delene har vi tatt med en korrekturdell som er felles for alle teksttypene. De ulike funnene illustreres med en rekke eksempler fra tekstene vi har gått gjennom. Vi angir i parentes hvor hvert enkelt eksempel er hentet fra. Vi bruker > for å markere våre forslag til omskrivninger. Bakerst i rapporten har vi satt opp en oversikt over alle tekstene vi har gått gjennom.

Lange tekster

Under kategorien lange tekster har vi analysert følgende teksttyper:

- proposisjoner, inkludert statsbudsjettet
- meldinger
- rundskriv med vedlegg

Vi har valgt å se på disse teksttypene under ett fordi det er mange av de samme funnene som går igjen. Der noe peker seg ut spesielt for én teksttype, kommenterer vi det for seg.

FUNN: Noen av overskriftene er for generelle og gir liten lesehjelp

Gode overskrifter gir god lesehjelp og setter leseren umiddelbart på sporet av hva som er viktig i teksten. Flere av overskriftene i de lange tekstene er derimot for generelle og gir leseren for lite informasjon om hva han eller hun kan forvente å finne i teksten.

Eksempler på omskrivninger av overskrifter som kan gi bedre lesehjelp:

4.1 EØS-avtalen (Ot.prp. nr. 72: 8)

- 4.1 Hovudtrekka i EØS-avtalen

Fokus fremover (Prop. 1 S: 238)

- Områder vi satser spesielt på framover

4.5.5 Regress (Ot.prp. nr. 88: 54)

- 4.5.5 Kan oppdragsgiver kreve regress av arbeidstakerens arbeidsgiver?

1.3.3 Stortingets vedtak av 26. mai 2005 (Ot.prp. nr. 37: 11)

- Stortingets vedtak i forbindelse med pensjonsreformen

1.3.5 Høring (Ot.prp. nr. 37: 16)

- Høring om utforming av ny alderspensjon

Globalisering (St.meld. nr. 18: 11)

- Globalisering fremmer arbeidsmigrasjon

Boks 1.1 Noen ord og uttrykk i meldingen (St.meld. nr. 18: 13)

- Ordforklaringer

Det er ikke alle overskriftene i de lange tekstene som er for generelle. Vi har også funnet flere eksempler på gode og informative overskrifter:

Proposisjonens hovedinnhold og status for arbeidet med pensjonsreformen
(Ot.prp. nr. 37: 7)

Hovedtrekk ved ny alderspensjon fra folketrygden (Ot.prp. nr. 37: 21)

Hvem er ansvarlig oppdragsgiver? (Ot.prp. nr. 88: 53)

Muligheter og utfordringer som følger av arbeidsinnvandring (St.meld. nr. 18: 17)

FUNN: Flere av dokumentene har for få eller for generelle mellomtitler

Mellomtitlene i en tekst skal ideelt sett gi så god lesehjelp at det er mulig å danne seg et godt bilde av argumentasjonsrekken og konklusjonen i en tekst bare ved å lese mellomtitlene.

I hvilken grad dere bruker mellomtitler, varierer veldig mellom dokumentene. Noen av tekstene har ganske mange mellomtitler, som St.meld. nr. 18 *Arbeidsinnvandring*. Andre igjen har svært få mellomtitler, som vedleggene til rundskrivet om utlendingsloven.

Et annet eksempel er Ot.prp. nr. 72, som har en del mellomtitler, men der de samme mellomtitlene går igjen i flere av delkapitlene i kapittel 7, som for eksempel "Direktivet" og "Høringsframlegget". Når de samme mellomtitlene går igjen uten at dere legger til mer konkret informasjon, gjør dere det vanskeligere for leseren å få tak i hovedpoengene i hvert enkelt delkapittel. Vi har likevel funnet mange gode mellomtitler, slik eksemplene nedenfor viser.

Eksempler på gode og forklarende mellomtitler:

Nedgangskonjunkturen har gitt lavere sysselsetting (Prop. 1 S: 22)

Deltakelsen i arbeidslivet varierer med alder (Prop. 1 S: 23)

Hvem kan ha rett til økonomisk stønad? (Rundskriv om sosialtjenesteloven: 3)

Hva sier Arbeidstilsynets erfaringer om omfanget av sosial dumping? (Ot.prp. nr. 88: 11)

FUNN: Punktlistor kan med fordel brukes mer

Riktige og gode punktlistor gjør teksten mye mer leservennlig og oversiktlig. Vi savner punktlistor flere steder der det kunne gitt leseren bedre oversikt over innholdet i teksten.

Eksempler der punktlistor kunne gitt bedre oversikt:

Eksempel hentet fra Ot.prp. nr. 88: 14:

Per i dag gjelder det allmenngjøringsforskrifter for byggebransjen i hele landet (forskrift 6. oktober 2008 nr. 1121 om allmenngjøring av tariffavtale for byggeplasser i Norge), elektrofagene i Oslo og Akershus (forskrift 6. oktober 2008 om allmenngjøring av tariffavtaler for byggeplasser i Norge), for enkelte petroleumsanlegg på land (forskrift 6. oktober 2008 om allmenngjøring av tariffavtaler for enkelte petroleumsanlegg på land), samt for skips- og verftsindustrien (forskrift 6. oktober 2008 om delvis allmenngjøring av Verkstedsoverenskomsten for skips- og verftsindustrien).

- Per i dag gjelder det allmenngjøringsforskrifter for
 - byggebransjen i hele landet (forskrift 6. oktober 2008 nr. 1121 om allmenngjøring av tariffavtale for byggeplasser i Norge)
 - elektrofagene i Oslo og Akershus (forskrift 6. oktober 2008 om allmenngjøring av tariffavtaler for byggeplasser i Norge)
 - enkelte petroleumsanlegg på land (forskrift 6. oktober 2008 om allmenngjøring av tariffavtaler for enkelte petroleumsanlegg på land)
 - skips- og verftsindustrien (forskrift 6. oktober 2008 om delvis allmenngjøring av Verkstedsoverenskomsten for skips- og verftsindustrien)

Eksempel hentet fra Prop. 1 S: 19:

Handlingsplan mot fattigdom er rettet inn mot tre delmål: at alle skal gis muligheter til å komme i arbeid, at alle barn og unge skal kunne delta og utvikle seg og å bedre levekårene for de vanskeligst stilte.

- Handlingsplan mot fattigdom er rettet inn mot tre delmål:
 - at alle skal gis muligheter til å komme i arbeid
 - at alle barn og unge skal kunne delta og utvikle seg
 - å bedre levekårene for de vanskeligst stilte

FUNN: Mange av setningene er for lange og kompliserte

Å veksle mellom å bruke lange og korte setninger skaper god flyt i lesingen. Likevel ser vi at for mange av setningene i ADs tekster er for lange og kompliserte. Det gjør det vanskeligere for leseren å få tak i innholdet. Sett derfor gjerne punktum oftere.

Eksempler der setningene blir for lange og kompliserte:

I den grad enkelte av høringsinstansenes synspunkter mot forslaget til utforming hviler på forslaget til selve utformingen av arvegevinsten i høringsnotatet, mener departementet at disse innvendingene er imøtekommet gjennom den alternative utformingen av arvegevinsten som foreslås i kapittel 5. (Ot.prp. nr. 37: 27)

- Høringsinstansenes innvendinger mot selve utformingen av arvegevinsten imøtekommes med en alternativ utforming i kapittel 5.

Etter praksis fra EF-domstolen har statene både plikt til å avstå fra å forskjellsbehandle utenlandske foretak, og til å oppheve enhver restriksjon som kan være til hinder eller ulempe eller som kan gjøre det mindre tiltrekkende for en utenlandsk virksomhet å yte tjenester i vertsstaten, selv om tiltaket eller restriksjonen gjelder likt for innenlandske og utenlandske virksomheter (jf. blant annet C-165/98 Mazzoleni avsnitt 22). (Ot.prp. nr. 88: 15)

- Etter praksis fra EF-domstolen har statene plikt til å avstå fra å forskjellsbehandle utenlandske foretak. De er også forpliktet til å oppheve enhver restriksjon som kan være til hinder eller ulempe, eller som kan gjøre det mindre tiltrekkende for en utenlandsk virksomhet å yte tjenester i vertsstaten. Dette gjelder selv om tiltaket eller restriksjonen gjelder likt for innenlandske og utenlandske virksomheter (jf. blant annet C-165/98 Mazzoleni avsnitt 22).

I Revidert nasjonalbudsjett 2007 (St.meld. nr. 2 (2006–2007)) uttalte Finansdepartementet at det legges opp til å gi banklovkommisjonen i oppdrag å foreta konsekvenstilpasninger i lov om foretakspensjon, lov om innskuddspensjon, lov om obligatorisk tjenestepensjon og i lovgivningen om individuell pensjonsordning når alle lovendringer i folketrygden (alderspensjon, fleksibel pensjonsalder, uførepensjon og så videre) er vedtatt, og regelverket om særaldersgrenser med videre er på plass i de offentlige tjenestepensjonslovene. (Ot.prp. nr. 37: 19)

- I Revidert nasjonalbudsjett 2007 (St.meld. nr. 2 (2006–2007)) uttalte Finansdepartementet at det legges opp til å gi banklovkommisjonen i oppdrag å foreta konsekvenstilpasninger i lov om foretakspensjon, lov om innskuddspensjon, lov om obligatorisk tjenestepensjon og i lovgivningen om individuell

pensjonsordning. Dette arbeidet skal settes i gang når alle lovendringer i folketrygden (alderspensjon, fleksibel pensjonsalder, uførepensjon og så videre) er vedtatt og regelverket om særaldersgrenser med videre er på plass i de offentlige tjenestepensjonslovene.

I noen av tekstene blir setningene for lange og tunge på grunn av mange innskudd. Vær derfor forsiktige med å bruke innskudd, siden innskuddene gjør teksten mer krevende å lese.

Eksempler på setninger med omfattende innskudd:

Uttalelsen må ses på bakgrunn av at formålsbestemmelsen, og dermed vilkåret om at det må påvises at utenlandske arbeidstakere utfører arbeid på lønns- og arbeidsvilkår som ikke er likeverdige med hva sammenliknbare norske arbeidstakere har, ikke var en del av lovforslaget fra Kommunaldepartementet. (Ot.prp. nr. 88: 27)

- Uttalelsen må ses på bakgrunn av at formålsbestemmelsen ikke var en del av lovforslaget fra Kommunaldepartementet. Dette gjelder også vilkåret om at det må påvises at utenlandske arbeidstakere utfører arbeid på lønns- og arbeidsvilkår som ikke er likeverdige med hva sammenliknbare norske arbeidstakere har.

Aktørbildet på norsk sokkel, med bl.a. mange små aktører med begrenset kapasitet, kunnskap og erfaring med norsk regelverk samt StatoilHydro som en dominerende aktør, utfordrer strategiene for oppfølging av virksomheten. (Prop. 1 S: 235)

- Mange små aktører har begrenset kapasitet, kunnskap og erfaring med norsk regelverk. I tillegg er StatoilHydro en dominerende aktør. Aktørbildet på norsk sokkel utfordrer dermed strategiene for oppfølging av virksomheten.

Etter Regjeringens vurdering er det sosial dumping av utenlandske arbeidstakere både ved brudd på helse-, miljø- og sikkerhetsregler, herunder regler om arbeidstid og krav til bostandard, og når lønn og andre ytelser er uakseptabelt lave sammenliknet med hva norske arbeidstakere normalt tjener, eller ikke er i tråd med allmenngjøringsforskrifter der slike finnes. (St.meld. nr. 18: 19)

- Sosial dumping av utenlandske arbeidstakere skjer både ved brudd på helse-, miljø- og sikkerhetsregler, herunder regler om arbeidstid og krav til bostandard, og når lønn og andre ytelser er uakseptabelt lave sammenliknet med hva norske arbeidstakere normalt tjener, eller ikke er i tråd med allmenngjøringsforskrifter der slike finnes.

FUNN: Det er for mange framtunge setninger

Setningene blir ofte tunge dersom hovedverbet kommer for langt ut i setningen. Når det kommer for mye informasjon før hovedverbet i setningen, blir det vanskelig for leseren å få med seg meningsinnholdet.

Eksempler på framtunge setninger:

For dei delane av direktivet som fører til endringar fordi dei vidareutviklar eksisterande rettar eller innfører nye rettar, har EØS-relevansen ikkje alltid vore like opplagd. (Ot.prp. nr. 72: 11)

- EØS-relevansen har ikkje alltid vore like opplagd for dei delane av direktivet som fører til endringar fordi dei vidareutviklar eksisterande rettar eller innfører nye rettar.

Mål om økt sysselsetting av personer med redusert funksjonsevne og mål om økt yrkesaktivitet for arbeidstakere over 50 år er også videreført. (Prop. 1 S: 17)

- Vi har også videreført målet om økt sysselsetting av personer med redusert funksjonsevne og målet om økt yrkesaktivitet for arbeidstakere over 50 år.

FUNN: Tekstene har for mange substantiveringer

Substantivering vil si å bruke substantiv (*iverksettelse*) der vi burde bruke verb (*sette i verk, starte*). Selv om substantivene ikke alltid er spesielt tunge i seg selv, bidrar de til å gjøre teksten mer abstrakt. Verb, altså ord som angir en handling, gjør det enklere å se for seg hva som skjer, og gjør teksten mer konkret. I de lange tekstene til AD finner vi generelt altfor mange substantiveringer.

Eksempler på substantiveringer:

Kvotenes størrelse er gjenstand for kontinuerlig vurdering ut fra behovene i arbeidsmarkedet, tilgangen på innenlandsk arbeidskraft og tilgangen på arbeidskraft fra EØS/EFTA-arbeidsmarkedet. (St.meld. nr. 18: 21)

- Hvor store kvotene skal være, vurderes ut fra [...]

Arbeidsdepartementet vil igangsette en forskningsbasert følgeevaluering av pensjonsreformen med oppstart i 2011. (Prop. 1 S: 50)

- Arbeidsdepartementet vil sette i gang en forskningsbasert følgeevaluering av pensjonsreformen. Arbeidet starter opp i 2011.

NHOs medlem viste også til at detaljeringsgraden gjør det problematisk å foreta en sammenlikning av vilkårene. (Ot.prp. nr. 88: 30)

- NHOs medlem viste også til at detaljeringsgraden gjør det problematisk å sammenlikne vilkårene.

Høy yrkesdeltakelse og god utnyttelse av arbeidskraften er en forutsetning for høy verdiskaping som muliggjør opprettholdelse og videreutvikling av velferdssamfunnet. (Prop. 1 S: 55)

- At mange er i arbeid, og at arbeidskraften utnyttes godt, er en forutsetning for høy verdiskaping som gjør det mulig å opprettholde og videreutvikle velferdssamfunnet.

Samtidig med gjennomføring av organisatoriske endringer i forvaltningen, pensjonsreformen og utskillelse av helserefusjoner til helseforvaltningen, er det også gjennomført en rekke endringer i forvaltningens virkemidler. Gjennom 2008 og inn i 2009 viste det seg at gjennomføringen av NAV-reformen samtidig med en kraftig vekst i arbeidsledigheten, hadde ført til sviktende måloppnåelse på sentrale områder for Arbeids- og velferdsetaten. (Prop. 1 S: 14)

- Samtidig med at forvaltningen endres, pensjonsreformen [innføres] og helserefusjoner til helseforvaltningen skilles ut, endres også forvaltningens virkemidler. NAV-reformen ble innført samtidig som arbeidsledigheten økte, noe som førte til at man ikke nådde målene på sentrale områder for Arbeids- og velferdsetaten.

Regjeringen mener det er et potensial for reduksjon av ufrivillig deltid i at partene finner fram til og bidrar til spredning av slike løsninger. (Prop. 1 S: 18)

- Regjeringen mener det er et potensial for å redusere ufrivillig deltid i at partene finner fram til og bidrar til å spre slike løsninger.

FUNN: Komprimert språk gjør innholdet mindre tilgjengelig

I noen tilfeller ser vi at informasjonen blir komprimert så mye at setningene blir mer abstrakte enn nødvendig. Selv om målet kanskje er å skrive kortere, blir resultatet en mindre tilgjengelig tekst for leseren.

Eksempler på konstruksjoner som gjør språket komprimert:

Ved oppnådd varig oppholdsrett kan disse personene ikke utvises med mindre hensynet til offentlig orden eller sikkerhet tilsier det. (Vedlegg 19 til rundskriv A-63/09: 1)

- Når disse personene har oppnådd varig oppholdsrett, kan de ikke utvises med mindre hensynet til offentlig orden eller sikkerhet tilsier det.

Oslo politidistrikt meiner det bør vere eit krav om at familiemedlemmene kan dokumentere familierelasjonen på tidspunktet for innreise. Dette fordi det bør vere mogleg å bortvise personar som møter opp ved grenseovergangane med berre ein påstand om familierelasjon. (Ot.prp. nr. 72: 29)

- Oslo politidistrikt meiner det bør vere eit krav at familiemedlemmene kan dokumentere familierelasjonen på tidspunktet for innreise. Grunnen er at det bør vere mogleg å bortvise personar som møter opp ved grenseovergangane med berre ein påstand om familierelasjon.

FUNN: En del av substantivene har enkel bestemmelse

Enkel bestemmelse av substantiv (*denne regel*) er et typisk skriftlig trekk som ofte gjør teksten stivere og dermed tyngre å lese. Da er det bedre å bruke dobbel bestemmelse (*denne regelen*). Det bidrar til å konkretisere språket, og det er i tråd med et oppdatert, moderne norsk.

Eksempler på substantiver med enkel bestemmelse:

Reglene skal sikre at utsendte arbeidstakere omfattes av de reguleringer som gjelder i vertslandet. (Ot.prp. nr. 88: 15)

- de reguleringene

Deretter må Tariffnemnda opplyse saken så godt som mulig, for å klarlegge om de faktiske forhold tilsier at det skal fattes vedtak om allmenngjøring. (Ot.prp. nr. 88: 25)

- de faktiske forholdene

Denne foreløpige bekreftelse åpner for eventuelt innreisevisum, se § 3-13 annet ledd. (Vedlegg 6 til rundskriv A-63/09: 6)

- denne foreløpige bekreftelsen

FUNN: Tekstene forklarerer ofte vanskelige ord og begreper

Mange av tekstene inneholder ord og begreper som ikke nødvendigvis er allment kjente, og det gir god lesehjelp når dere forklarer begrepene nærmere. Vi har funnet mange gode eksempler der dere forklarer slike ord og begreper.

Eksempler der dere forklarer ord og begreper:

Et annet tall som sier noe om utviklingen i arbeidsinnvandringen, er antallet lønnstakere på korttidsopphold i Norge. Med korttidsopphold menes opphold under seks måneder, slik at personen ikke blir registrert som bosatt i folkeregisteret. (Ot.prp. nr. 88: 8)

Samtidig innføres levealderjustering av folketrygdens alderspensjon. Levealderjustering innebærer at nye pensjonister må arbeide noe lenger for å oppnå samme alderspensjon hvis levealderen i befolkningen fortsetter å øke. (Prop. 1 S: 15)

Departementet foreslo i høringsnotatet av 28. januar 2008 at ny alderspensjon utformes slik at den enkelte gjennom arbeidsinntekt eller ved annen pensjonsopptjening opparbeider rettigheter i form av en pensjonsbeholdning. Pensjonsbeholdningen er en teknisk hjelpestørrelse som benyttes til å beregne den enkeltes pensjon. (Ot.prp. nr. 37: 26)

FUNN: Tekstene har for mange passivformuleringer

Passivformuleringer er formuleringer som skjuler det aktive subjektet i setningen, det vil si hvem som gjør noe (*Det gjøres rede for > Vi gjør rede for*). Noen ganger er det vanskelig å si hvem det er som handler, og da fungerer det ofte greit å bruke passiv. Likevel ser vi at passiv blir brukt altfor mye, også der det kan lønne seg å få fram hvem det er som skal gjøre noe.

Noen eksempler på unødvendig bruk av passiv:

Når valget av konsept er foretatt, starter arbeidet med styringsdokumentet for gjennomføring av moderniseringsarbeidet. (Prop. 1 S: 15)

- Når de har valgt konsept, starter arbeidet med styringsdokumentet for gjennomføring av moderniseringsarbeidet.

Regjeringen vil i tråd med IA-avtalen ta opp spørsmålet om arbeidsgivers finansiering av sykepenges med hovedorganisasjonene i arbeidslivet når det vurderes aktuelt. (Prop. 1 S: 17)

- Regjeringen vil i tråd med IA-avtalen ta opp spørsmålet om arbeidsgivers finansiering av sykepenger med hovedorganisasjonene i arbeidslivet når de mener at dette blir aktuelt.

Begrepet har ikke et fast innhold, og det må foretas en konkret vurdering. (Ot.prp. nr. 88: 37)

- Begrepet har ikke et fast innhold, og Tariffnemnda må foreta en konkret vurdering.

Det foreslås at solidaransvarlig skal få en frist på tre uker til å utbetale lønnskrevet til arbeidstaker. (Ot.prp. nr. 88: 7)

- Departementet foreslår at solidaransvarlig skal få en frist på tre uker til å utbetale lønnskrevet til arbeidstaker.

Det vises til lovforslaget § 20-1. (Ot.prp. nr. 37: 22)

- Vi viser til lovforslaget § 20-1.
- Se lovforslaget § 20-1.

De nye opptjeningsreglene foreslås gjort gjeldende for personer født fra og med 1954 og foreslås innført gradvis for personer født i årene 1954–1962. (Ot.prp. nr. 37: 22)

- Departementet foreslår at de nye opptjeningsreglene skal gjelde for personer født fra og med 1954, og at de skal innføres gradvis for personer født i årene 1954–1962.

Det er tatt en rekke internasjonale initiativer de siste årene for å motvirke at det globale underskuddet på helsepersonell får særlig negative utslag for fattige land. (St.meld. nr. 18: 18)

- Det internasjonale samfunnet har de siste årene tatt initiativ til en rekke tiltak for å motvirke at det globale underskuddet på helsepersonell får særlig negative utslag for fattige land.

Regelendringene som drøftes og foreslås i dette avsnittet, er basert på hovedprinsippet om at det kreves tilbud før tillatelse gis. (St.meld. nr. 18: 172)

- I dette avsnittet drøfter og foreslår vi regelendringer som er basert på hovedprinsippet om at søkerne må ha et tilbud om arbeid før de kan få tillatelse.

Dagens samordningsbestemmelser kan ikke videreføres. Det foreslås derfor visse justeringer i regelverket fra 1. januar 2011. Dagens aldersgrenser mv. foreslås foreløpig videreført. Videre drøftes behovet for mer grunnleggende endringer i regelverket. (Prop. 1 S: 20)

- Det er ikke mulig å videreføre dagens samordningsbestemmelser. Departementet foreslår derfor visse justeringer i regelverket fra 1. januar 2011. De foreslår å

videreføre dagens aldersgrenser mv. De drøfter også behovet for mer grunnleggende endringer i regelverket.

Et positivt unntak fra dette funnet er Ot.prp. nr. 72. Her ser vi at språket er mye mer aktivt enn i de andre lange tekstene vi har lest. Grunnen kan kanskje være at proposisjonen er skrevet på nynorsk, og at det dermed har vært mye mer naturlig for skribentene å bruke et aktivt språk.

FUNN: Kanselliord og -uttrykk bør byttes ut

Kanselliord er formelle, stive og gammelmodige ord og vendinger. Dere bør unngå slike ord siden de kan gjøre budskapet vanskeligere å forstå og teksten tung og oppstyttet.

Eksempler på kanselliord som dere bruker i dag, og som dere bør vurdere å bytte ut:

- *komme til anvendelse*
- *herunder*
- *vedrørende*
- *da (i betydningen fordi/siden)*
- *således*
- *for så vidt gjelder*
- *hvilket (i betydningen som)*
- *hvorav*
- *hvoretter*
- *med henblikk på*
- *samt*
- *hva gjelder*

Brosjyrer

Vi har bare analysert én brosjyre, "Det norske trygdesystemet". Dette er en informasjonsbrosjyre som skiller seg fra de andre lange tekstene ved at den er ment for allmennheten, mens de andre tekstene har Stortinget som primærmålgruppe. Vi har derfor valgt å ta for oss språket i denne teksttypen for seg.

FUNN: Språket i brosjyren er tilpasset et bredt publikum

Språket i brosjyren er enkelt og likefram, og legger til rette for at alle lesere skal kunne forstå innholdet på en grei måte:

De viktigste generelle trygdeordningene i Norge er folketrygden, barnetrygden og kontantstøtten til småbarnsforeldre.

Pensjonsalderen er 67 år. Imidlertid kan en person som fortsetter å arbeide opptjene pensjonspoeng fram til fylte 70 år.

Fra 1. mars 2010 blir det innført en ny stønad som erstatter attføringspenger, rehabiliteringspenger og tidsbegrenset uførestønad. Den nye stønaden kalles arbeidsavklaringspenger.

FUNN: Det er likevel noen innslag av stammespråk

Selv om språket i brosjyren i all hovedsak er enkelt og greit, sniker det seg av og til inn fagbegreper som kanskje ikke er nødvendige, og som kan være med på å gjøre teksten vanskelig å forstå.

Det viktigste hensynet må være at folk forstår det vi skriver. Når vi skal gjøre lovtekstene tilgjengelige for et større publikum, bør vi derfor sile teksten for språklige hindre som gjør teksten unødvendig komplisert og vanskelig å forstå. I den grad vi bruker fagbegreper i en tekst som er rettet mot et bredt publikum, må de forklares. Her er noen eksempler på stammespråk:

- *pliktige medlemmer*
- *behovsprøvd gravferdsstønad*
- *bidragsforskudd som overstiger refusjon fra bidragspliktige*
- *ytelser etter pensjonskapitlene*
- *barnetillegget er inntektsprøvd*
- *skilt ektefelle mv.*
- *vedkommende år*
- *i riket*
- *trygden (for folketrygden)*
- *oppebar pensjon*

FUNN: Teksten ligger av og til for tett opp til de juridiske kildetekstene

Selv om dette er en informasjonsbrosjyre om norske trygderegler som baserer seg på lovverket, kan teksten med fordel fjerne seg mer fra lovtekstene.

Når vi skal formidle innholdet i lover og regler til ikke-jurister, må vi skille klart mellom lovteksten og formidlingsteksten. Hvis vi ikke fjerner oss nok fra lovteksten, mister formidlingsteksten sin funksjon. I formidlingsteksten må vi derfor tørre å være mindre presise og omstendelige enn i loven.

Her er noen eksempler som kunne vært skrevet om i tråd med dette prinsippet:

Unntatt fra pliktig medlemskap er en utenlandsk statsborger som er lønnet arbeidstaker hos fremmed stat eller mellomfolkelig organisasjon. Tilsvarende gjelder på nærmere vilkår personer med kortvarige arbeidsforhold i riket og personer som utelukkende har pensjon fra utlandet mv.

Full årlig tilleggspensjon utgjør 42 % (tilleggspensjonsprosenten) av det beløp som framkommer ved at G multipliseres med gjennomsnittet av de 20 høyeste poengtallene (sluttpoengtallet) som vedkommende har.

Det ytes i så tilfelle også en tilsvarende grunnpensjon. Videre fravikes kravet om fortsatt å være medlem for utbetaling av grunnpensjon dersom enten gjenlevende eller avdøde har minst 20 års botid.

FUNN: Overskriftene tar ikke leserens perspektiv

Kapitteloverskriftene tar mer utgangspunkt i avsenderen enn i mottakeren av teksten. Her må vi huske på at vi skriver for leserne våre, ikke for oss selv. For fagpersoner vil overskrifter som "Folketrygdens omfang (medlemskap)", "Finansiering", "Sært tillegg" og "Supplerende stønad for personer med kort botid" romme mye mer enn de gjør for en ikke-ekspert. Her er det for mye som tas for gitt, og dette går på bekostning av forståelsen og den informasjonen leserne sitter igjen med.

Det er heller ingen mellomtitler innenfor hvert kapittel. Brosjyret teksten kunne vært tjent med en mellomtittel her og der for å guide leseren gjennom teksten på en bedre måte.

FUNN: Tekstene preges av substantiveringer og enkel bestemmelse

Substantiveringer, enkel bestemmelse av substantiver og andre liknende konstruksjoner er med på å gjøre stilen i brosjyret teksten unødvendig formell.

Her er noen eksempler på substantiveringer:

Personer som anses som selvforskyldt arbeidsledig eller som uten rimelig grunn avslår tilbud om arbeid eller tiltak, får forlenget ventetid eller midlertidig bortfall av retten til dagpenger.
(DNT: 20)

- I saker der personer som anses som selvforskyldt arbeidsledige, eller som uten rimelig grunn avslår tilbud om arbeid eller tiltak, vil ventetiden forlenges eller retten til dagpenger falle bort midlertidig.

Stønadens lengde varierer avhengig av størrelsen på tidligere arbeidsinntekt.

(DNT: 20)

- Hvor lenge man kan motta stønad, avhenger av hvor høy arbeidsinntekt man hadde tidligere.

[...] overensstemmende med forandringer i det alminnelige inntektsnivået. (DNT: 4)

- [...] stemmer overens med forandringer i det alminnelige inntektsnivået.

Det ytes tilskudd til dekning av utgifter til flytting for å komme i arbeid. (DNT: 11)

- Det ytes tilskudd til å dekke utgifter til flytting for å komme i arbeid.

Stønaden gis for en periode på ett til fire år og skal revurderes før periodens utløp. (DNT: 12)

- Stønaden gis for en periode på ett til fire år og skal revurderes før perioden løper ut.

Det stilles imidlertid strengere krav til den medisinske lidelsens alvorlighet og dokumentasjon enn ved den ordinære uførevurderingen. (DNT: 13)

- Det stilles imidlertid strengere krav til hvor alvorlig den medisinske lidelsen er, og dokumentasjon enn ved den ordinære uførevurderingen.

Det gis et garantitillegg til ytelser fra før innføringen av inntektsprøvingen (1. mai 1991).

(DNT: 13)

- Det gis et garantitillegg til ytelser fra før inntektsprøvingen ble innført (1. mai 1991).

Her en noen eksempler på enkel bestemmelse:

Satsene for de ytelser som er oppgitt i det følgende, er per 1. januar 2010. (DNT: 4)

- de ytelsene

Beløpet utgjør ca. 34,0 % av de samlede utgifter på statsbudsjettet og ca. 12,4 % av bruttonasjonalproduktet. (DNT: 5)

- de samlede utgiftene

Det ytes ikke sykepenger for den del av inntekten som overstiger 6 G (NOK 437 286).

(DNT: 16)

- den delen

Dagpenger utbetales når vedkommende har vært arbeidsledig og stått registrert som arbeidssøker i tre av de siste femten dager. (DNT: 20)

- de siste femten dagene

Videre foreligger en avtale (konvensjon) om trygd mellom de nordiske land.

- de nordiske landene

Disse avtalene kan utvide eller begrense de ellers gjeldende rettigheter etter folketrygdloven. (DNT: 25)

- de [...] rettighetene

Forutsetningen er at de oppholder seg i Norge eller oppholder seg utenfor Norge og har vært medlemmer minst tre av de siste fem kalenderår før søknadstidspunktet, [...]. (DNT: 4)

- tre av de siste fem kalenderårene

Eksempler på liknende konstruksjoner i brosjyreteksten:

Hvis det foreligger avtale om at barnet skal være i barnehage i 32 timer eller mindre per uke, kan familien være berettiget til delvis kontantstøtte. (DNT: 23)

- en avtale

Enslig mor eller far har rett til ytelser dersom vedkommende er ugift, skilt eller separert, og ikke lever sammen med [...]. (DNT: 21)

- Dersom mor eller far er enslig, [...].

Etter at trygdede har gått ut en stønadsperiode, kan stønad igjen ytes når vedkommende på ny fyller kravet til minsteinntekt. (DNT: 20)

- En trygdet person som har gått ut en stønadsperiode, kan igjen få stønad når [...].

FUNN: Viktige poenger illustreres med konkrete eksempler

Flere steder i teksten forklares det faglige innholdet med gode eksempler, både med konkrete pensjonsregnestykker og rent forklarende tillegg, som her:

Under midlertidig opphold i utlandet, dvs. opphold som varer i inntil 12 måneder, er man fortsatt medlem i folketrygden.

Minstepensjonen for en enslig pensjonist utgjør NOK 143 568 per år. [...] For en minstepensjonist utgjør pensjonen NOK 132 636 per år for hver av ektefellene.

Eksempel: Hvis den pensjonsgivende inntekten er på 6 ganger gjennomsnittlig G i 2009:

$$\frac{(6 \times \text{NOK } 72\,006) - \text{NOK } 72\,006}{\text{NOK } 72\,006} = 5 \text{ pensjonspoeng}$$

Nyheter og pressemeldinger

Pressemeldingene og nyhetene likner hverandre i både form og innhold, og derfor har vi valgt å se dem under ett her. Når vi har vurdert pressemeldinger og nyheter, har vi vurdert dem etter klarspråksprinsippene og ikke ut fra et kommunikasjonsfaglig ståsted. Det betyr blant annet at vi ikke har vurdert bildebruken, om overskriftene er fengende nok, eller om det er riktig at en sak er lagt ut henholdsvis som pressemelding eller som nyhet.

FUNN: Hovedbudskapet kommer tydelig fram både i overskrifter og tidlig i teksten

Hovedbudskapet i tekstene blir løftet fram i overskrifter og tidlig i teksten, og det er dermed lett å få tak i hovedessensen i innholdet i pressemeldingene og nyhetene.

Eksempler der hovedbudskapet kommer godt fram:

Har du tips til IA-arbeidet?

Arbeidsdepartementet introduserer i dag en IA-postkasse. Alle, ikke minst de som jobber med IA-arbeid lokalt, kan nå sende tips og tilbakemeldinger direkte til departementet. (Nyhet, 30.08.2010)

Regjeringen vil ikke foreslå endringer i ytelsene til unge uføre

Regjeringen vil ikke foreslå endringer i ytelsene til unge uføre. Men regjeringen ønsker å rette mer oppmerksomhet mot det problemet at stadig flere unge mennesker ender opp med en varig uførestønad. (Nyhet, 22.11.2010)

FUNN: Språket er aktivt og har færre substantivering enn de andre tekstene

Stort sett har nyhetene og pressemeldingene et aktivt språk, og vi finner også langt færre substantivering i disse tekstene enn i for eksempel proposisjonene. Det aktive språket og den begrensede bruken av substantivering er med på å gjøre tekstene klare og leservennlige.

FUNN: Tekstene er delt opp i luftige avsnitt

Selv om nyhetene og pressemeldingene er korte tekster, er de likevel delt opp i flere avsnitt. Dette fungerer svært godt fordi de luftige avsnittene gjør tekstene mer leservennlige og oversiktlige.

FUNN: Mellomtitler brukes sjelden i de litt lengre tekstene

Mellomtitler gir god lesehjelp og veileder leseren gjennom teksten, særlig i de litt lengre tekstene. Hvis det hadde vært flere mellomtitler i de litt lengre nyhetene og pressemeldingene, ville dette ha løftet tekstene enda noen hakk.

FUNN: Noen av tekstene bærer preg av at enkelte avsnitt er hentet direkte fra andre tekster

Noen av nyhets- og pressemeldingstekstene bærer preg av at enkelte avsnitt er klippet ut fra andre tekster. Dette kan være greit så lenge tone og stil er tilpasset den teksten utklippet skal fungere i. Ofte blir resultatet likevel at tekstene får et stivere preg. I et par av tekstene er noen avsnitt direkte sitater fra stortingsproposisjoner og eksterne brev. Disse tekstutsnittene er imidlertid ikke alltid markert som direkte sitat. Det gjør teksten tyngre å lese, særlig fordi den siterte teksten ofte er stivere og har en litt annen tone enn teksten den inngår i.

Eksempel på tekst som er hentet direkte fra statsbudsjettet:

Det er eit generelt prinsipp i dagpengeordninga at dagpengar skal erstatte bortfall av arbeidsinntekt. Gjeldande reglar er til ugunst for kvinnelege arbeidstakarar som er reelle arbeidssøkjjarar, særlig der kvinna har hatt ein periode med tette fødslar, slik at det ikkje har vore mogleg å tene opp tilstrekkeleg arbeidsinntekt. Likestillings- og diskrimineringsnemnda har ved fleire høve uttalt at desse ytingane må inkluderast som arbeidsinntekt for å kvalifisere til dagpengar. (Nyhet, 02.12.2010)

Temasider på ad.dep.no

Nettekster er en overordnet sjanger som rommer mange typer tekster. For å få et innblikk i nettekstene i AD har vi sett på et utvalg av tekster på temaside på ad.dep.no. Det ligger svært mange forskjellige tekster på ad.dep.no, som på alle andre nettsted, og temaside er jo bare én av mange teksttyper som kunne vært aktuelle å se på. Vi tror likevel en språklig analyse av disse tekstene kan gi oss en pekepinn på hva som er bra, og hva som kan bli bedre i disse tekstene.

FUNN: Tekstene innledes ofte med gode ingresser

Vi finner mange eksempler på gode ingresser i nettekstene. Her er noen av dem:

Arbeidsmiljø og sikkerhet

Regjeringens mål med arbeidsmiljø- og sikkerhetspolitikken er et arbeidsliv med plass for alle, som sikrer arbeidstakernes behov for vern og trygghet, og som gir en hensiktsmessig tilpasning til utviklingen i næringslivet.

Velferdspolitik

Alle skal ha like muligheter, rettigheter og plikter til å delta i samfunnet og bruke sine ressurser, uavhengig av økonomisk og sosial bakgrunn.

Alderspensjon fra folketrygden

Alle som bor eller arbeider i Norge opparbeider rett til alderspensjon fra folketrygden. Formålet med alderspensjon er å sikre at den enkelte har en inntekt i alderdommen. Pensjonsalderen i folketrygden er i dag 67 år. Som følge av pensjonsreformen skjer det en rekke endringer i reglene for alderspensjon.

FUNN: Punktlistor brukes for å gi leserne bedre oversikt

Punktlistor hjelper leseren å få oversikt og er med på å øke leservennligheten i nettekster. Vi bruker punktlistor ved oppramsinger, når vi skal presentere ulike kategorier eller alternativer, eller hvis vi skal gi en trinnvis veiledning. Vi har funnet mange gode punktlistor i AD-nettekstene. Her er noen av dem:

De tre delmålene er:

- Reduksjon i sykefraværet med 20 pst. i forhold til nivået i andre kvartal 2001. Dette innebærer at sykefraværet på nasjonalt nivå ikke skal overstige 5,6 prosent.
- Økt sysselsetting av personer med redusert funksjonsevne. De konkrete målene fra tidligere tilleggsavtaler videreføres.
- Yrkesaktivitet etter fylte 50 år forlenges med seks måneder. Med dette menes en økning sammenlignet med 2009 i gjennomsnittlig periode med yrkesaktivitet (for personer over 50 år).

(“Organisering og mål for IA-samarbeidet”)

Les mer her:

- Fellesordningen for AFP
- NAV
- AFP-tilskottsloven
- Prop. 17 L (2009–2010) Lov om statstilskott til arbeidstakere som tar ut avtalefestet pensjon i privat sektor
- Ot.prp. nr. 111 (2008–2009) Om lov om statstilskott til arbeidstakere som tar ut avtalefestet pensjon i privat sektor

(”Avtalefestet pensjon – AFP”)

FUNN: Noen av nettekstene er for lange

Lange tekster fungerer ofte dårlig på nett. Her er noen eksempler på tekster som blir for omfangsrike, og som med fordel kunne blitt kuttet ned en god del:

- ”Mandat for hjelpemiddelutvalget”
- ”Nordsjødykkerne”
- ”Begreper og definisjoner i lønnsoppgjørene”

FUNN: Overskrifter og mellomtitler blir ofte for generelle

Her er noen eksempler på overskrifter og mellomtitler som gir lite lesehjelp:

- *Ansvarsområder*
- *Faggruppe* (”Organisering og mål for IA-samarbeidet”)
- *Mandat for hjelpemiddelutvalget*
- *Bakgrunn* (”Mandat for hjelpemiddelutvalget”)
- *Oppdrag* (”Mandat for hjelpemiddelutvalget”)
- *Bilaterale avtaler* (”EU/EØS/Europarådet”)
- *Nordisk avtale* (”EU/EØS/Europarådet”)

FUNN: Det er for få mellomtitler i AD-nettekstene

I noen tekster brukes det ikke mellomtitler i det hele tatt, for eksempel i ”Mandat for hjelpemiddelutvalget” og ”Ansvarsområder”. En tekst uten mellomtitler framstår fort som uryddig og uoversiktlig. Det brukes generelt altfor få mellomtitler i AD-nettekstene.

FUNN: Noen lenketekster er gode, mens andre med fordel kan presiseres

Lenketekster bør helst være selvforklarende. Dette innebærer at leserne umiddelbart skjønner hvor de havner hvis de klikker på lenken. Lenketekster som *Les mer*, *Mer info*, *Her*, *Klikk her* gir ikke leserne nok informasjon til at de gir mening alene.

I de nettekstene vi har valgt ut, peker ingen av lenketekstene seg ut som svært gode eller svært dårlige. Vi har likevel tatt med noen få eksempler for å illustrere poenget.

Eksempel på en god lenketekst:

Send e-post. ("Begreper og definisjoner i lønnsoppgjørene")

Disse kan bli bedre:

Pressemeldinger, taler og artikler ("Internasjonalt samarbeid")

Pressemelding 4. juni 2009 ("Avtalefestet pensjon – AFP")

NAV Ny pensjon ("Alderspensjon fra folketrygden")

Pensjonsavdelingen ("Koordinering av trygdeordninger")

FUNN: Tekstene bærer preg av å være tematekster og blir fort fagtunge og monotone

Her er et typisk eksempel på en tematekst som blir for omstendelig og monoton:

Velferdsordningenes legitimitet er både avhengig av at grunnleggende rettigheter er sikret, og av at individuelle forhold ivaretas. Videre er det viktig at det er en hensiktsmessig balanse mellom overordnet myndighetsstyring og forvaltningens mulighet til å utøve skjønn i enkeltsaker. I dag er området regulert dels gjennom individuelle rettigheter, gjennom til dels detaljert regelverksstyring og gjennom bruk av rammebevilgninger. I tillegg er støtten på hjelpemiddelområdet i en del tilfeller basert på tilskudd, mens det i andre tilfeller er basert på utlån. Dagens system på dette området er ikke en konsekvens av en helhetlig vurdering, men av et sett med enkeltbeslutninger. Området samlet sett framstår etter hvert som komplisert og uoversiktlig, og det er behov for å foreta en slik helhetlig gjennomgang og vurdering av forholdet mellom bruk av tilskuddsordninger og utlån av hjelpemidler og forholdet mellom regelstyring, individuelle rettigheter og skjønnsanvendelse. Videre er det behov for en gjennomgang av finansieringsstrukturen som omfatter forholdet mellom rettighetsstyring (med overslagsbevilgning) og budsjettstyring (gjennom rammer og kvantumsbegrensninger), blant annet fordi det har konsekvenser for overordnet myndighetsstyring av hjelpemiddelområdet. Et viktig formål må være å vurdere om dagens system gir en tilstrekkelig god og håndterbar balanse mellom likebehandling, rettighets- og regelverksstyring på den ene siden og skjønnsmessige og individuelt tilpassede løsninger for brukerne på den annen side. ("Mandat for hjelpemiddelutvalget")

FUNN: Men i noen av nettekstene finner vi effektiv direkte henvendelse til leseren i stedet

Dersom du planlegger å bo eller arbeide i utlandet, kan det være lurt å kontakte ditt lokale NAV-kontor på forhånd, for å få avklart hvordan dette vil virke inn på dine trygderettigheter. ("Koordinering av trygdeordninger")

Du finner mer informasjon om nåværende regler for alderspensjon på nav.no. ("Alderspensjon fra folketrygden")

Les mer om de nye reglene på pensjonsreform.no og NAVs nettsider deterdinpensjon.no. ("Alderspensjon fra folketrygden")

FUNN: Språket er for det meste enkelt og lett forståelig selv om det er vanskelige temaer

Pensjoner skal sikre inntekt i alderdommen, ved uførhet og ved tap av forsørger. Pensjonssystemet i Norge har tre hoveddeler. ("Pensjoner")

Rettferdighet, god fordeling og utjamning er grunnleggende verdier for regjeringen. Regjeringen vil føre en politikk som reduserer forskjellene i samfunnet og sikrer at alle kan delta aktivt i fellesskapet med sine ressurser. ("Velferdspolitik")

FUNN: Men noen steder finner vi et mer tungt, lovnært språk som er preget av kansellistil og fagsjargong

Slike fagtunge tekster egner seg ikke så godt på nett – i hvert fall ikke hvis de skal leses og forstås av menigmann. Her er noen eksempler der dere gjerne kunne skrevet i mer dagligdagse ordelag:

Vedtak om avslag eller innvilgning av økonomisk stønad kan påklages til fylkesmannen i fylket. Rundskriv utarbeidet til bestemmelsene i sosialtjenesteloven kap 5 er fremdeles relevante. ("Økonomisk sosialhjelp")

Borgarting lagmannsrett avsa 2. desember 2008 dom i den første saken. Staten ble ikke funnet å være erstatningsansvarlig, verken på objektivt eller subjektivt grunnlag. Dommen ble anket til Høyesterett som i dom 8. oktober 2009 opprettholdt Lagmannsrettens standpunkt. ("Nordsjødykkerne")

IA-innsatsen for å redusere sykefravær og hindre utstøting og frafall skal forsterkes og målrettes gjennom sektorvise/bransjerettede/næringsvise satsinger på nasjonalt, regionalt og/eller fylkesnivå der utgangspunktet er sektorens/bransjens/næringens forutsetninger og utfordringer når det gjelder sykefravær og forebyggende HMS-arbeid. ("Organisering og mål for IA-samarbeidet")

Brev

Vi har sett på to brevtyper fra AD: svar på klager til NAV Lønnsgaranti og brev til enkeltpersoner (personhenvendelser). Vi har sett på fem brev i hver av disse to kategoriene. De to brevtypene skiller seg fra hverandre både med hensyn til innhold og mottaker.

FUNN: NAV Lønnsgaranti-brevene begynner ikke med det som er viktigst for leseren

En god struktur handler blant annet om at brevets funksjon og hovedbudskap skal komme tydelig fram tidlig i teksten. NAV Lønnsgaranti-brevene bryter med dette og følger et mer tradisjonelt oppsett som ikke er tilpasset leserens behov.

Tradisjonelt har offentlige brev vært strukturert etter mønsteret innledning–drøfting–konklusjon, og dette er også tilfellet i NAV Lønnsgaranti-brevene. Dette er ikke alltid hensiktsmessig.

Utgangspunktet for den strukturen vi velger, må være hensikten med brevet: Hvorfor skriver vi, hva ønsker vi å oppnå? Veldig ofte er det mer servicevennlig å la konklusjonen komme først, så leserne ikke må lete seg gjennom mange tettpakkede sider med informasjon på jakt etter det de faktisk lurere på.

FUNN: Enkeltperson-brevene er holdt i en vennlig tone

Disse brevene er holdt i en hyggelig og personlig tone, og vi finner flere eksempler på fine vennlighetsmarkører, blant annet:

Takk for at du tok deg tid til å skrive til oss. (Brev 6)

Jeg ønsker deg lykke til videre. (Brev 6)

Takk for at du delte din historie med oss. (Brev 8)

Jeg ønsker deg og din familie lykke til videre. (Brev 8)

Jeg har forståelse for at du opplever situasjonen som vanskelig. (Brev 8)

Vi tar imidlertid synspunktene Deres med oss i vårt videre arbeid. (Brev 9)

Vi håper at situasjonen vil løse seg ved dette. (Brev 10)

FUNN: Informasjonen er tilpasset hver enkelt sak

Det er flott å se at AD tilpasser og gjør informasjonen om regelverket relevant i enkeltsaker, som her:

I din situasjon vil du ha krav på like lang ferie, men feriepengene fra arbeidsgiver beregnes på grunnlag av arbeidsvederlag som er utbetalt i opptjeningsåret. Det bestemmes i ferieloven § 10. Det betyr at om du som følge av stillingsreduksjonen arbeider mindre i løpet av et år enn tidligere, vil feriepengene reduseres tilsvarende. (Brev 7)

FUNN: Overskriftene kan bli tydeligere og mer samkjørte

Overskrifter/titler i NAV Lønnsgaranti-brevene:

- *Klage - Lønnsgaranti - Practical Joy AS - Konkurs*

- *Lønnsgaranti - Terra Securities ASA - konkurs - klage*
- *Lønnsgaranti - xxx AS - Konkurs - Klage*
- *Strawberry AS - Lønnsgaranti - Klage*
- *Lønnsgaranti - Eiendom.com - konkurs - klage*

Det kan være en idé å samkjøre disse standardiserte brevtitlene – også for ADs egen del. Så blir ikke saksbehandlerne i tvil om hvordan de skal settes opp.

Gode overskrifter skal gi god lesehjelp og si noe om hva som er det viktigste i teksten. De fleste overskriftene i Lønnsgaranti-brevene inneholder noe informasjon, men er ikke særlig informative og tydelige. Ideelt sett bør leseren kunne utlede hovedbudskapet (konklusjonen) i brevet bare ved å lese overskriften. Skrivefeilene i overskriftene bør også rettes opp: Bindestreke skal egentlig være tankestreker, og bruken av stor og liten forbokstav er inkonsekvent.

I svarene på personhenvendelser vi har valgt å se på, finner vi følgende fem titler:

- *Personhenvendelse - Klage på NAV Sarpsborg - Behandling av sensitive opplysninger*
- *Personhenvendelse - spørsmål angående ferieloven*
- *Vedrørende din henvendelse om problemer på tidligere arbeidsplass*
- *Svar på henvendelse om rett til pensjon og økonomisk stønad (sosialhjelp)*
- *Vedrørende innkreving av underholdsbidrag*

Ingen av disse overskriftene er veldig gode. Overskriftene tar avsenders perspektiv, de sier lite om innholdet i brevet, og flere av dem inneholder typiske "tomme" byråkratord som *angående* og *vedrørende*, som gir liten lesehjelp.

FUNN: Mellomtittlene kan bli flere og mer forklarende

Eksempler på mellomtitler vi har funnet i Lønnsgaranti-brevene:

- *Sakens bakgrunn*
- *Rettslig grunnlag*
- *Begrepsbruk*
- *Kort om indre selskaper*
- *Departementets vurdering*
- *Konklusjon*

Felles for alle disse mellomtittlene er at de ikke røper særlig mye av innholdet i brevet. Denne typen overskrifter kaller vi gjerne *funksjonsoverskrifter*. Hvis leseren skimleser mellomtitler som dette, vil han eller hun skjønne hvordan dokumentet er bygget opp, og hva som står hvor, men ikke få med seg mye av innholdet i brevet.

AD kan vurdere å bruke flere *innholdsoverskrifter* i brevene, det vil si overskrifter som i større grad enn funksjonsoverskrifter uttrykker budskapet i teksten de står til.

FUNN: AD bruker mange personlige pronomener i tekstene

Personlige pronomener er med på å tydeliggjøre rollene som avsender og mottaker i brevene. Bruken av personlige pronomener skaper en nærhet i kommunikasjonen og er et svært godt klarspråksgrep. Her er et par eksempler der AD bruker det personlige pronomenet "vi" om seg selv som avsender:

Arbeidsdepartementet viser til brev 23. januar 2009, med klage over NAV Lønnsgaranti (heretter bare NAV) sitt vedtak 19. desember 2008. Vi viser også til NAVs oversendelsesbrev til departementet 14. oktober 2009. (Brev 2)

Vi viser til Deres brev til Arbeidsministeren av 25. oktober 2010. Statsråden har bedt oss om å besvare henvendelsen Deres.

I noen av enkelthenvendelses-brevene bruker avsenderen "jeg-form". Dette er et effektivt grep som bidrar til å gjøre avstanden mellom avsender og mottaker mindre. Bruken av første person skaper en personlig tone som uttrykker nærhet og at man tar den andre parten på alvor. Her er noen fine eksempler:

Jeg viser til din henvendelse 12. november 2010 [...] (Brev 8)

Jeg vil imidlertid anbefale deg å ta kontakt med [...] (Brev 8)

Jeg er som du ser, opptatt av at vi må gjøre det vi kan for å forhindre at sensitiv informasjon kommer på avveie, og at alle møtes på en god måte av Arbeids- og velferdsetaten. Jeg ønsker deg lykke til videre. (Brev 6)

FUNN: Høflighetsformene De/Deres brukes fortsatt i noen av brevene

I et par av enkeltsak-brevene brukes det høflighetsform av personlige pronomener. Grunnen til dette er nok at disse formene også er brukt i selve henvendelsen – og i så tilfelle er dette selvsagt ok. Det er ikke feil å bruke høflighetsformer, men i de aller fleste sammenhenger blir høflighetsformene i dag sett på som avstandsskapende og umoderne, og bør derfor unngås.

Det er lett å forstå at De opplever situasjonen som vanskelig. (Brev 9)

Det fremgår av brevet Deres at De har søkt om økonomisk stønad (sosialhjelp) flere ganger denne høsten. (Brev 9)

Vi takker for Deres brev til arbeidsministeren, som har bedt oss gi svar. (Brev 10)

FUNN: Passivformuleringer kan ofte gjøres aktive

Passivformuleringer er formuleringer som skjuler den som handler i setningen. Å begrense bruken av passiv handler om tydelig kommunikasjon, om å vise klart og tydelig hvem som gjør hva i teksten. Brevene preges til en viss grad av passiver, som her:

NAV Lønnsгарantis vedtak 26. april 2010 opprettholdes. (Brev 1: 4)

- Arbeidsdepartementet opprettholder NAV Lønnsгарantis vedtak 26. april 2010.12.16.
- Vi opprettholder NAV Lønnsгарantis vedtak 26. april 2010.12.16.

Vi gjør oppmerksom på at klageinstansens vedtak er endelig og ikke kan påklages videre, jf. forvaltningsloven § 28. (Brev 1: 4)

- Vi gjør oppmerksom på at klageinstansens vedtak er endelig, og at klageren ikke kan klage på dette, jf. forvaltningsloven § 28.

Det er i tillegg sendt inn utfyllende klage 3. juni 2009 ved advokatfirmaet Nordia. (Brev 5: 1)

- Advokatfirmaet Nordia sendte i tillegg inn en utfyllende klage 3. juni 2009.

Ved vedtak 17. februar 2009 ble imidlertid kravet om dekning avslått av NAV, med den begrunnelse at situasjonen ved ansettelsen blir rammet av lønnsгарantiloven § 7 første ledd. (Brev 5: 2)

- Ved vedtak 17. februar 2009 avslo NAV kravet om dekning, med den begrunnelse at situasjonen ved ansettelsen blir rammet av lønnsгарantiloven § 7 første ledd.

Det kan også vises til brev fra klager 20. januar 2009 til bostyrer adv. Johan L. Elgsaas, hvor klager redegjør for en del forhold knyttet til sitt arbeid for konkursselskapet. (Brev 5: 2)

- Vi viser også til brev fra klager 20. januar 2009 til bostyrer adv. Johan L. Elgsaas, hvor klager redegjør for en del forhold knyttet til sitt arbeid for konkursselskapet.

Det anføres blant annet at oppsigelsen ble gitt skriftlig i tre ulike versjoner [...]. (Brev 4: 1)

- Klageren oppgir blant annet at oppsigelsen ble gitt skriftlig i tre ulike versjoner [...].
- I klagen står det blant annet at oppsigelsen ble gitt skriftlig i tre ulike versjoner [...].

Erklæringene ble oversendt arbeidsgiver i november 2008.

- Klageren / klagerens advokat sendte erklæringene til arbeidsgiver i november 2008.

NAV Lønnsгарanti er i brev av i dag bedt om å dekke klagers krav i den utstrekning de øvrige vilkår for lønnsгарantidekning er til stede. (Brev 4: 5)

- Arbeidsdepartementet har bedt NAV Lønnsгарanti om [...]
- Vi har bedt NAV Lønnsгарanti om [...]

FUNN: Ordvalget i brevene er for lovnært og byråkratisk

Et moderne offentlig språk bør ikke bruke for mange ord og uttrykk som ikke er allment kjent i norsk dagligtale. Særlig er ordvalget i Lønnsgaranti-brevene til dels preget av ord og formuleringer som gjør språket stivt og formelt. Språket i brevene preges også av en del fagsjargong. Her er noen eksempler på kansellispråk og fagsjargong som brukes i Lønnsgaranti-brevene i AD:

- *idet NAV anser* (Brev 2: 1)
- *herunder* (Brev 2: 2)
- *komme til anvendelse* (Brev 2: 2)
- *som sådant* (Brev 2: 2)
- *erverve* (Brev 2: 2)
- *det er ikke bestridt at* (Brev 2: 3)
- *klagers pretensjon* (Brev 2: 3)
- *klagers anførsel* (Brev 2: 3)
- *således* (Brev 2: 3)
- *da* (i betydningen *fordi*) (Brev 2: 3)
- *står i motstrid til* (Brev 2: 3)
- *NAV finner at* (Brev 1: 1)
- *hvilket bekrefter* (Brev 1: 1)
- *klager anfører* (Brev 1: 2)
- *finner grunn til å betvile* (Brev 1: 3)
- *hvorav* (Brev 1: 3)
- *hva gjelder henholdsvis* (Brev 1: 3)
- *beror på* (Brev 4: 3)
- *misligholdte fordring* (Brev 5: 1)
- *angivelig* (Brev 5: 1)

Her er et utdrag fra et brev der det lovnære språket går på bekostning av forståeligheten og gjør det vanskelig å få tak i meningsinnholdet:

Hvorvidt hun ut fra andre grunner ikke skulle være egnet til stillingen finner departementet det vanskelig å vurdere. Departementet finner det imidlertid uansett sannsynlig, ut i fra foreliggende korrespondanse og dokumentasjon, at arbeidsgiveren ikke i tilstrekkelig grad kunne bevise slik manglende egnethet/kvalifikasjon, herunder bevise at det var foretatt tilstrekkelige vurderinger av dette spørsmålet. (Brev 4: 4)

Standardformuleringer

I standardformuleringer er det viktig å formulere seg så presist at teksten svarer på den enkelte henvendelsen, men likevel så generelt at svaret også kan dekke mange henvendelser.

FUNN: Inntrykket av standardformuleringene til brevene er godt

Vi har fått tilsendt fem dokumenter som er standardformuleringer til visse typer brev. Utvalget er litt lite, men det overordnede inntrykket av tekstene er godt.

Dette fungerer godt i standardformuleringene:

Dere bruker personlige pronomener og et aktivt språk

Dere henvender dere direkte til mottakeren ved at dere i flere av tekstene bruker personlige pronomener som *du* og *dere*. Dere glemmer dere heller ikke bak passivformuleringer, men bruker *vi* og ellers et aktivt språk der det passer.

Eksempler:

Vi ser at det ofte er misnøye med NAV-kontorets behandling av søknader [...]
Dersom du mener kommunens vedtak er feil, bør du bruke retten du har til å klage.

Dere setter dere i leserens sted

I brevene setter dere dere i leserens sted, og dere viser forståelse for leserens behov for å si sin mening.

Eksempel:

Vi forstår at du er opptatt av hvordan din fremtidige uføreytelse vil bli.

Dere siterer ikke direkte fra lovspråket, men formulerer teksten med deres egne ord

Det er ofte fristende å sitere direkte fra lovverket, både fordi det tar mindre tid enn å formulere en tekst med egne ord, og fordi dere da er sikre på å ha ryggen fri. Når dere "oversetter" lovt teksten på denne måten, viser dere både faglig styrke og respekt for leseren som ikke sitter inne med den juridiske kompetansen. Dette grepet øker ikke bare forståelsen for leserne, men styrker også tilliten til dere som fagpersoner.

Eksempel:

Departementet har gitt veiledning til kommunene om stønadsnivået, men loven bestemmer at alle saker skal behandles individuelt. Det betyr at NAV-kontoret når de behandler din søknad, skal se på dine inntekter og inntektsmuligheter, og på dine utgifter til livsopphold.

Forhold dere må være oppmerksomme på

Når dere bruker standardformuleringene, må dere passe på at dere faktisk svarer på det den andre spør om. Selv om det overordnede inntrykket av standardformuleringene er godt, vil ikke svarene fungere dersom de ikke svarer konkret på den andres spørsmål. Vær derfor alltid kritiske når dere bruker standardformuleringene, så dere ikke risikerer at kommunikasjonen blir for generell og uklar.

Rettskrivning og tegnsetting

I denne delen beskriver vi rettskrivning og korrektur i AD-tekstene. Vi ser på hva som er bra, og hva som ikke er helt på plass. Dette kapittelet gjelder for alle teksttypene sett under ett.

FUNN: Det er svært få rene skrivefeil i tekstene

Rettskrivnings- og tastefeil er alltid forstyrrende og irriterende. En tekst med mange skrivefeil kan fort oppleves som useriøs og uprofesjonell, så det er mye å vinne på å jobbe med korrekturen. Tekstene vi har lest, er i veldig liten grad preget av skrive- og tastefeil. Dette lover godt og viser at AD legger stor vekt på at alle typer tekster kvalitetssikres nøye før de publiseres.

FUNN: Tegnsettingen er stort sett på plass

I likhet med punktet over finner vi også generelt få tegnsettingsfeil i AD-tekstene. Bruken av punktum, kolon, semikolon, parentes, bindestrek, aksent, mellomrom og skråstrek er stort sett på plass. Det er alltid noe småplukk, og tekstene er ikke helt fri for typiske gjengangere innenfor tegnsetting. Bruken av tankestrek kontra bindestrek, tegnsetting i punktlistor og kommasetting tar vi for oss nedenfor.

FUNN: De fleste forkortelsene skrives korrekt

Forkortelser er et verktøy som bør brukes med måte, og de må selvsagt skrives korrekt. Dette er AD flinke til! Vanlige forkortelser som *ca.*, *jf.*, *nr.*, *dvs.*, *pga.*, *f.eks.*, *mv.* skrives i de aller fleste tilfeller helt etter boka. Det er også generelt få forkortelser i tekstene – noe som er en stor fordel for leservennligheten.

Vi har funnet noen få tilfeller der forkortelser ikke skrives korrekt. Skribentene i AD bør notere seg skrivemåten av følgende forkortelser:

- *Eventuelt* forkortes ofte feil som *evt.* Den korrekte skrivemåten er *ev.*
- *Med flere* forkortes ofte feil som *m.fl.* Den korrekte skrivemåten er *mfl.*

Per forkortes ofte til *pr.* i AD-tekstene. Denne forkortelsen er i og for seg korrekt, men helt unødvendig siden vi bruker like mange tegn i forkortelsen som i selve ordet.

FUNN: Det er noe vakling mellom ulike skrivemåter av ord

Det gir alltid et mer ryddig inntrykk hvis man holder seg til én skrivemåte av enkeltord innenfor en og samme tekst. Vi har ikke funnet mye vakling, men kan nevne blant annet:

regjeringen/Regjeringen

Nav / NAV / Arbeids- og velferdsetaten / Arbeids- og velferdsforvaltningen

FUNN: Uttrykket *i forhold til* brukes ofte feil

Uttrykket *i forhold til* brukes ofte, og det brukes ofte feil. Siden dette uttrykket brukes så mye og om så mye forskjellig, har det blitt nesten innholdstomt. *I forhold til* betyr egentlig *sammenliknet med*, og bør derfor bare brukes ved sammenlikninger, for eksempel: *Andelen har økt med 5 prosent i forhold til i fjor.*

Eksempler der uttrykket *i forhold til* burde ha blitt byttet ut:

Foreliggende kunnskap tyder på at ufrivillig deltid er et særlig fremtredende problem i visse bransjer og i forhold til visse yrkesgrupper. (Prop. 1 S: 18)

- Foreliggende kunnskap tyder på at ufrivillig deltid er et særlig fremtredende problem i visse bransjer og i visse yrkesgrupper.

Det er opprettet fem bilsentre på landsbasis som skal håndtere både vedtaks- og formidlingssiden i forhold til stønad til bil. (Prop. 1 S: 62)

- Det er opprettet fem bilsentre på landsbasis som skal håndtere både vedtaks- og formidlingssiden som er knyttet til stønad til bil.

Det avspeiler at personer med nedsatt funksjonsevne møter utfordringer og hindringer i forhold til arbeidslivet. (Prop. 1 S: 54)

- Det avspeiler at personer med nedsatt funksjonsevne møter utfordringer og hindringer i arbeidslivet.

For interne fellesfunksjoner som kompetanseutvikling, rekruttering og saksbehandlingsrutiner har Administrasjons- og utviklingsavdelingen et særskilt ansvar i forhold til pådriver- og koordineringsansvar. (Prop. 1 S: 233)

- For interne fellesfunksjoner som kompetanseutvikling, rekruttering og saksbehandlingsrutiner har Administrasjons- og utviklingsavdelingen et særskilt ansvar for pådriver- og koordineringsansvar.

FUNN: Enkelte ord og uttrykk skrives feil

Noen ord og uttrykk skrives ikke alltid korrekt. Her er noen gjengangere fra AD-tekstene:

- *målsetning > målsetting
- *i følge > ifølge
- *omlag > om lag
- *forøvrig > for øvrig
- *internett > Internett

FUNN: Det brukes ofte bindestrek der det skal være tankestrek

Å bruke bindestrek i stedet for tankestrek er en vanlig tegnsettingsfeil som også går igjen i tekstene i AD.

Eksempler der bindestreken skulle vært byttet ut med tankestrek:

Antall 20-24-åringer har økt med 17 pst. i perioden 2005-2010. (Prop. 1 S: 24)

- Antall 20–24-åringer har økt med 17 pst. i perioden 2005–2010.

Medlemmer som er født i et av årene 1931-1940 [...] (DNT: 13)

- Medlemmer som er født i et av årene 1931–1940 [...]

I St.prp. nr. 51 (2008-2009) understreket Regjeringen at det i en stor og omfattende virksomhet som Arbeids- og velferdsetaten ikke vil være mulig - og heller ikke ressursmessig forsvarlig - å etablere tilstrekkelig omfattende kontroller til å sikre at det ikke kan skje feil i saksbehandling eller økonomiforvaltning. (Prop. 1 S: 14)

- I St.prp. nr. 51 (2008–2009) understreket Regjeringen at det i en stor og omfattende virksomhet som Arbeids- og velferdsetaten ikke vil være mulig – og heller ikke ressursmessig forsvarlig – å etablere tilstrekkelig omfattende kontroller til å sikre at det ikke kan skje feil i saksbehandling eller økonomiforvaltning.

FUNN: Tegnsettingsreglene for punktlister følges sjelden 100 prosent

Tegnsettingsreglene for punktlister er ikke kompliserte, men brytes likevel svært ofte – også i AD-tekstene.

Punktene i en punktliste skal ha samme språklige form. Punktene kan bestå av enten helsetninger, setningsdeler eller enkeltord. Når punktene er fullstendige setninger, skal det være stor forbokstav og punktum til slutt. Når punktene ikke er fullstendige setninger, eller når de er en del av innledersetningen, skal det være liten forbokstav, og det skal ikke stå punktum til slutt.

Her er tre eksempler fra St.meld. nr. 18 (2007–2008) (s. 23, 180 og 184) der disse reglene ikke er fulgt:

Regjeringen arbeider blant annet med følgende integreringstiltak for arbeidsinnvandrere:

- Innføring av norskopplæring vil bli vurdert.
- Systematisk informasjon om rettigheter og plikter. Det vurderes å utarbeide en startpakke.
- Videreføre arbeidet med å forbedre ordningene for godkjenning av utenlandsk høyere utdanning og kartlegge autorisasjonsordningene for lovregulerte yrker.
- Videreføre støtte til frivillige organisasjoners arbeid for arbeidsinnvandrere.

- Regjeringen arbeider blant annet med følgende integreringstiltak for arbeidsinnvandrere:
 - vurdere å innføre norskopplæring
 - vurdere å utarbeide en startpakke med informasjon om rettigheter og plikter
 - videreføre arbeidet med å forbedre ordningene for godkjenning av utenlandsk høyere utdanning og kartlegge autorisasjonsordningene for lovregulerte yrker
 - videreføre støtte til frivillige organisasjoners arbeid for arbeidsinnvandrere

Behovet for informasjon varierer mellom ulike grupper og situasjoner:

- Utenlandske arbeidstakere som søker arbeid i Norge.
- Arbeidsgivere i Norge som søker arbeidskraft i utlandet.
- Arbeidstakere med jobb og tillatelse, som befinner seg her.
- Arbeidsgivere som har rekruttert og ansatt utenlandsk arbeidskraft.

- Behovet for informasjon varierer mellom ulike grupper og situasjoner:
 - utenlandske arbeidstakere som søker arbeid i Norge
 - arbeidsgivere i Norge som søker arbeidskraft i utlandet
 - arbeidstakere med jobb og tillatelse, som befinner seg her
 - arbeidsgivere som har rekruttert og ansatt utenlandsk arbeidskraft

Flere forslag er lagt fram for å bedre på situasjonen, blant annet:

- Rask overgang til elektroniske saksbehandlingssystem i utlendingsforvaltningen og elektroniske søknadsprosedyrer.
- Forbedre samhandlingen og informasjonsflyten mellom ulike offentlige myndigheter og instanser, spesielt mellom utlendingsforvaltningen og skattemyndighetene.
- Tidsgaranti, for eksempel en måned, for behandlingen av arbeidstillatelsessaker.
- Alle vedtak, også innvilgelser, må foreligge på engelsk.

- Flere forslag er lagt fram for å bedre på situasjonen, blant annet:
 - Overgangen til elektroniske saksbehandlingssystem i utlendingsforvaltningen og elektroniske søknadsprosedyrer skal skje raskt.
 - Samhandlingen og informasjonsflyten mellom ulike offentlige myndigheter og instanser, spesielt mellom utlendingsforvaltningen og skattemyndighetene, skal forbedres.
 - Det skal innføres en tidsgaranti, for eksempel en måned, for behandlingen av arbeidstillatelsessaker.
 - Alle vedtak, også innvilgelser, må foreligge på engelsk.

FUNN: Kommasettingen er ikke helt på plass

I AD-tekstene settes det generelt for få kommaer. Det mangler ofte komma etter leddsetninger og som-setninger som står først i en helsetning. Det mangler også ofte kommaer mellom sideordnede helsetninger og sideordnede leddsetninger. ↙ markerer stedet der det egentlig skulle vært komma.

Belastningslidelser og psykiske lidelser som skyldes påkjenninger eller belastninger over tid
∟ omfattes stort sett ikke av reglene om yrkesskade. (DNT: 21)

Personer som mottar sosialhjelp i ung alder ∟ har større problemer på arbeidsmarkedet senere i livet enn andre grupper. (Prop. 1 S: 54)

Hva som ligger i dette ∟ beror på en helhetsvurdering. (Vedlegg 19 til rundskriv A-63/09: 3)

Som figuren viser ∟ har antallet pensjonister i Statens pensjonskasse økt kraftig fra 1992 og frem til i dag. (Prop. 1 S: 30)

Hvor omfattende trygdeordningene skal være ∟ og hvor lenge de skal ytes ∟ er imidlertid ikke vurdert. (Prop. 1 S: 20)

Problemene har videre en viktig kjønnsdimensjon – det er flest kvinner som jobber deltid ∟ og dette er delvis ufrivillig. (Prop. 1 S: 18)

Regjeringen satser på et budsjett hvor arbeid står i fokus ∟ og hvor vi skal bidra til at enda flere settes i stand til å komme i jobb. (Prop. 1 S: 17)

Belastningslidelser og psykiske lidelser som skyldes påkjenninger eller belastninger over tid
∟ omfattes stort sett ikke av reglene om yrkesskade. (DNT: 21)

Det høyeste poengtallet man kan få for et år ∟ er 7. (DNT: 7)

Vilkåret om at den gjenlevende må være medlem ∟ gjelder ikke når den avdøde hadde opptjent tilleggspensjon. (DNT: 9)

Til gjenlevende som ikke har krav på etterlattepensjon ∟ og som midlertidig er ute av stand til å forsørge seg selv ved eget arbeid, kan det gis overgangsstønad. (DNT: 10)

For å oppnå disse felles målsettingene må også virksomhetene følge opp sine plikter ∟ og arbeidstakerne må ha en sterk nok posisjon og være trygge og informerte nok til å følge opp sine rettigheter og plikter. (Prop. 1 S: 19)

I tillegg kan tredjelandsborgarar som er tenesteytarar og integrerte i arbeidsmarknaden i medlemslandet ∟ reise inn og yte tenester i inntil 90 dagar utan at det vert stilt krav om løyve. (Ot.prp. nr. 72: 13)

Det er ikke gitt nærmere regler om hvordan vedtaket skal utformes ∟ og hva det skal inneholde. (Ot.prp. nr. 88: 29)

Om en arbeidsgiver oppfyller vilkårene ∟ kan variere over tid. (Vedlegg 6 til rundskriv A-63/09: 7)

Tekster som er analysert

Proposisjoner

- Prop. 1 S (2010–2011) for Arbeidsdepartementet
- Ot.prp. nr. 37 (2008–2009) *Om lov om endringer i folketrygdloven (ny alderspensjon)*
- Ot.prp. nr. 88 (2008–2009) *Om lov om endringer i allmenngjøringsloven m.m. (solidaransvar mv.)*
- Ot.prp. nr. 72 (2007–2008) *Om lov om endringer i utlendingslovgivinga (reglar for EØS- og EFTA-borgarar o.a.)*

Melding

- St.meld. nr. 18 (2007–2008) *Arbeidsinnvandring*

Rundskriv

- Rundskriv 1-34/2001 Sosialtjenesteloven kapittel 5
- Tilleggsrundskriv: A-68/2009 Statlige veiledende retningslinjer for utmåling av økonomisk stønad til livsopphold
- A-63/09 - Rundskriv om ikrafttredelse av ny utlendingslov og ny utlendingsforskrift fra 1. januar 2010
- Vedlegg 6 til rundskriv A-63/09 om ikrafttredelse av ny utlendingslov og ny utlendingsforskrift fra 1. januar 2010 – Oppholdstillatelse i forbindelse med arbeid og studier mv.
- Vedlegg 19 til rundskriv A-63/09 om ikrafttredelse av ny utlendingslov og ny utlendingsforskrift fra 1. januar 2010 – Særlige regler for utlendinger som omfattes av EØS-avtalen og EFTA-konvensjonen

Brosjyre

- "Det norske trygdesystemet" (DNT)

Nyheter og pressemeldinger

- "Har du tips til IA-arbeidet?" – nyhet 30.08.2010
- "Forslag til nye regler for AA-registeret" – nyhet 13.09.2010
- "OECD diskuterer sysselsetting for ungdom" – pressemelding 20.09.2010
- "Styrker innsatsen mot trygdemisbruk" – pressemelding 28.09.2010
- "Norge og Kina skal samarbeide om utfordringer knyttet til arbeidsmigrasjon" – pressemelding 30.09.2010
- "Om lag 70 000 heilt arbeidslause i oktober" – pressemelding 29.10.2010
- "Fleire kvinner får rett til dagpengar under arbeidsløyse" – pressemelding 08.11.2010
- "NRK Brennpunkt og reglene for yrkesskade eller yrkessykdom" – nyhet 16.11.2010
- "Endra pensjon for stortingsrepresentantar med fleire" – pressemelding 19.11.2010
- "30 000 barn kan få auka forskot på barnebidrag" – pressemelding 19.11.2010
- "Regjeringen vil ikke foreslå endringer i ytelsene til unge uføre" – nyhet 22.11.2010

- "Følger opp IA-mål om arbeid for personer med nedsatt funksjonsevne" – nyhet 22.11.2010
- "Innhenting av opplysninger ved mistanke om trygdemisbruk" – nyhet 23.11.2010
- "Økt innsats mot trygdemisbruk" – pressemelding 26.11.2010
- "Sparer tre milliarder på nedgang i sykefraværet" – pressemelding 26.11.2010
- "Ny AFP i privat sektor – videre oppfølging" – nyhet 02.12.2010
- "Om lag 70 000 heilt arbeidslause i november" – pressemelding 03.12.2010
- "Botidsreglene i uføreordningen videreføres" – nyhet 05.12.2010
- "Deler ut pris for godt arbeid med kvalifiseringsprogrammet" – nyhet 10.12.2010

Temasider på ad.dep.no

- Arbeidsmarkedspolitik
 - Introduksjon: <http://www.regjeringen.no/nb/dep/ad/tema/arbeidsmarkedspolitik.html?id=935>
 - "Begreper og definisjoner i lønnsoppgjørene": <http://www.regjeringen.no/nb/dep/ad/tema/arbeidsmarkedspolitik/inntektspolitikk/begreper-og-definisjoner-i-lonnsoppgjore.html?id=573937>
 - "Ansvarsområder": <http://www.regjeringen.no/nb/dep/ad/tema/arbeidsmarkedspolitik/midtspalte/ansvarsfordeling.html?id=86901>
- Arbeidsmiljø og sikkerhet
 - Introduksjon: <http://www.regjeringen.no/nb/dep/ad/tema/arbeidsmiljo.html?id=936>
 - "Organisering og mål for IA-samarbeidet": http://www.regjeringen.no/nb/dep/ad/tema/velferdspolitik/inkluderende_arbeidsliv/organisering-og-mal.html?id=605467
 - "Nordsjødykkerne": <http://www.regjeringen.no/nb/dep/ad/tema/arbeidsmiljo/sikkerhet-i-petroleumsvirksomheten/nordsjodykkerne.html?id=510905>
- Pensjoner
 - Introduksjon: <http://www.regjeringen.no/nb/dep/ad/tema/pensjoner.html?id=939>
 - "Alderspensjon fra folketrygden": <http://www.regjeringen.no/nb/dep/ad/tema/pensjoner/midtspalte/alderspensjon.html?id=449656>
 - "Avtalefestet pensjon – AFP": <http://www.regjeringen.no/nb/dep/ad/tema/pensjoner/midtspalte/avtalefestet-pensjon---afp.html?id=578113#>
- Velferdspolitik
 - Introduksjon: <http://www.regjeringen.no/nb/dep/ad/tema/velferdspolitik.html?id=942#>
 - "Mandat for hjelpemiddelutvalget": <http://www.regjeringen.no/nb/dep/ad/tema/velferdspolitik/hjelpemidler-for-bedret-funksjonsevne/hjelpemiddelutvalgets-mandat.html?id=509178#>
 - "Økonomisk sosialhjelp": <http://www.regjeringen.no/nb/dep/ad/tema/velferdspolitik/sosiale-tjenester/okonomisk-sosialhjelp.html?id=570200>

- Internasjonalt samarbeid
 - Introduksjon: <http://www.regjeringen.no/nb/dep/ad/tema/internasjonalt-samarbeid-om-arbeids--og-.html?id=488564#>
 - "EU/EØS/Europarådet": <http://www.regjeringen.no/nb/dep/ad/tema/internasjonalt-samarbeid-om-arbeids--og-/midtspalte/eueos.html?id=488719#>
 - "Koordinering av trygdeordninger": <http://www.regjeringen.no/nb/dep/ad/tema/internasjonalt-samarbeid-om-arbeids--og-/midtspalte/trygdekoordinering.html?id=489267>

Brev og standardformuleringer

NAV Lønnsgaranti-brev:

- Brev 1: "Klage - Lønnsgaranti - Practical Joy AS - Konkurs"
- Brev 2: "Lønnsgaranti - Terra Securities ASA - konkurs - klage"
- Brev 3: "Lønnsgaranti - xxx AS - Konkurs - Klage"
- Brev 4: "Strawberry AS - Lønnsgaranti - Klage"
- Brev 5: "Lønnsgaranti - Eiendom.com - konkurs - klage"

Brev til enkeltpersoner:

- Brev 6: "Personhenvendelse - Klage på NAV Sarpsborg - Behandling av sensitive opplysninger"
- Brev 7: "Personhenvendelse – spørsmål angående ferieloven"
- Brev 8: "Vedrørende din henvendelse om problemer på tidligere arbeidsplass"
- Brev 9: "Svar på henvendelse om rett til pensjon og økonomisk stønad (sosialhjelp)"
- Brev 10: "Vedrørende innkreving av underholdsbidrag"

Standardsvar:

- "Standardsvar avklaringspenger meldekort"
- "Standardsvar uførepensjonsreformen generelt"
- "Standardsvar uførepensjonsreformen ung ufør"
- "Økonomisk sosialhjelp 1"
- "Økonomisk sosialhjelp 2"